

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

L. A. GEELHOED

της 16ης Φεβρουαρίου 2006¹

I — Εισαγωγή

1. Τα ερωτήματα του Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia αφορούν το άρθρο 9 της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών (στο εξής: οδηγία για τα άγρια πτηνά ή οδηγία)². Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι περιφέρειες μπορούν να ασκούν την εξουσία των κρατών μελών να προβλέπουν εξαιρέσεις βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας για τα άγρια πτηνά.

φύσεως σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών και για τα οποία έχει εφαρμογή η Συνθήκη υφίστανται μείωση του πληθυσμού τους, πράγμα που «αποτελεί σοβαρό κίνδυνο για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, ιδίως εξαιτίας των απειλητικών συνεπειών της στη βιολογική ισορροπία» (δεύτερη αιτιολογική σκέψη). Η αποτελεσματική προστασία των πτηνών θεωρείται ως «πρόβλημα περιβάλλοντος τυπικά διασυνοριακό που συνεπάγεται κοινές ευθύνες» (τρίτη αιτιολογική σκέψη). Η διατήρηση αυτή έχει ως αντικείμενο «τη μακροπρόθεσμη προστασία και τη διαχείριση φυσικών πόρων ως αναπόσπαστο μέρος της κληρονομιάς των ευρωπαϊκών λαών» και «τη διατήρηση και την προσαρμογή των φυσικών ισορροπιών των ειδών στα όρια του λογικά δυνατού» (όγδοη αιτιολογική σκέψη).

II — Το εφαρμοστέο δίκαιο

A — Η οδηγία 79/409/ΕΟΚ

2. Η οδηγία για τα άγρια πτηνά λαμβάνει ως βάση ότι ορισμένα είδη πτηνών που ζουν εκ

3. Για την επίτευξη αποτελεσματικής προστασίας η οδηγία περιέχει τριών ειδών διατάξεις. Πρώτον, περιλαμβάνει μια γενική απαγόρευση φόνου, συλλήψεως, ενοχλήσεως, κατοχής και πωλήσεως πτηνών, καθώς και καταστροφής, βλάβης ή αφαιρέσεως των φωλιών και των αυγών (άρθρο 5 και 6, παράγραφος 1). Δεύτερον, προβλέπει ως προς τα είδη που περιλαμβάνονται στα παραρτήματα της οδηγίας εξαίρεση από τις προπαρατεθείσες απαγορευτικές διατάξεις.

¹ — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ολλανδική.

² — ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 202.

Επομένως, για τα αναφερόμενα στο παράρτημα III είδη μπορεί να επιτραπεί η πώληση, για δε τα αναφερόμενα στο παράρτημα II η θήρα, καθόσον προς τούτο καθορίζονται προϋποθέσεις και περιορισμοί που πρέπει να τηρούνται (άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, και άρθρο 7). Αυτό σημαίνει ότι οι γενικές απαγορευτικές διατάξεις εξακολουθούν να ισχύουν για μη αναφερόμενα στα παραρτήματα είδη πτηνών ή όταν δεν τηρούνται οι προϋποθέσεις και περιορισμοί που προβλέπονται στα προπαρατεθέντα άρθρα. Τρίτον, τα κράτη μέλη μπορούν κατά το άρθρο 9 της οδηγίας να παρεκκλίνουν από τις ανωτέρω γενικές απαγορεύσεις και από τις διατάξεις που αφορούν ιδίως την πώληση και τη θήρα.

4. Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας, αν δεν υπάρχουν άλλες ικανοποιητικές λύσεις, τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από τις διατάξεις των άρθρων 5, 6, 7 και 8 για τους εξής λόγους:

«α) — για λόγους υγείας και δημόσιας ασφάλειας,

— για λόγους αεροπορικής ασφάλειας,

— για να προληφθούν σοβαρές ζημιές στις καλλιέργειες, στα οικιακά ζώα, στα δάση, στην αλιεία και στα ύδατα,

— για την προστασία της χλωρίδας και πανίδας·

β) για ερευνητικούς και διδακτικούς σκοπούς, για σκοπούς εμπλουτισμού πληθυσμών και επανεισαγωγής, καθώς και για εκτροφή σχετική με αυτές τις ενέργειες·

γ) για να επιτραπεί με αυστηρά ελεγχόμενους όρους και τρόπο επιλεκτικό η σύλληψη, η κράτηση και η ορθολογική εκμετάλλευση ορισμένων πτηνών σε μικρές ποσότητες·.

5. Το άρθρο 9, παράγραφος 2, ορίζει ότι οι εξαιρέσεις πρέπει να μνημονεύουν:

«— τα είδη που αποτελούν αντικείμενο εξαιρέσεων,

— τα επιτρεπόμενα μέσα, εγκαταστάσεις ή μεθόδους συλλήψεως ή θανατώσεως,

— τις συνθήκες κινδύνου και τις χρονικές και τοπικές περιστάσεις στις οποίες οι εξαιρέσεις μπορούν να εφαρμοσθούν,

— την αρχή η οποία είναι αρμόδια να δηλώσει ότι πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις και να αποφασίσει ποια μέσα, εγκαταστάσεις ή μέθοδοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν, σε ποια όρια και από ποια πρόσωπα,

— τους ελέγχους που θα πραγματοποιηθούν.»

6. Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 3, τα κράτη μέλη απευθύνουν κάθε χρόνο στην Επιτροπή έκθεση για την εφαρμογή των διατάξεων αυτού του άρθρου. Αυτή «μεριμνά συνεχώς ώστε οι συνέπειες αυτών των εξαιρέσεων να μην είναι ασυμβίβαστες με την παρούσα οδηγία» και «παίρνει τις κατάλληλες για το σκοπό αυτόν πρωτοβουλίες» (άρθρο 9, παράγραφος 4).

B — Το εθνικό δίκαιο

7. Το άρθρο 19 bis του ιταλικού νόμου 157/92 της 11ης Φεβρουαρίου 1992, που προστέθηκε με το άρθρο 1 του ιταλικού νόμου 221 της 3ης Οκτωβρίου 2002, συνιστά μεταφορά του άρθρου 9 της οδηγίας για τα άγρια πτηνά στην ιταλική έννομη τάξη. Οι διάφορες διατάξεις, καθόσον έχουν σημασία, παρατίθενται κατωτέρω με συντομία.

8. Το άρθρο 19 bis, παράγραφος 1, ορίζει τις περιφέρειες ως τις αρμόδιες αρχές για τη θέσπιση των κανόνων περί επικλήσεως των εξαιρέσεων που προβλέπονται από την οδηγία. Κατ' εφαρμογήν αυτών των διατάξεων, οι περιφέρειες υποχρεούνται να τηρούν τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις του άρθρου 9 της οδηγίας, καθώς και τις αρχές και τους σκοπούς των άρθρων 1 και 2 της οδηγίας και τις λοιπές διατάξεις του νόμου 157/92.

9. Το άρθρο 19 bis, παράγραφος 2, ορίζει ότι, αν δεν υπάρχει καμία άλλη ικανοποιητική λύση, οι εξαιρέσεις μπορούν να εφαρμόζονται, αν στηρίζονται σε έναν από τους αναφερόμενους στο άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας λόγους και εφόσον μνημονεύουν τις [απαριθμούμενες στο άρθρο 19 bis, παράγραφος 2,] τυπικές προϋποθέσεις.

10. Το άρθρο 19 bis, παράγραφος 3, προβλέπει ότι οι κατά την παράγραφο 1 εξαιρέσεις εφαρμόζονται επί ορισμένα χρονικά διαστήματα, αφού προηγουμένως οι περιφέρειες λάβουν υποχρεωτικώς τη μη δεσμευτική γνώμη του εθνικού ιδρύματος για την άγρια πανίδα (στο εξής: INFS) ή άλλων αναγνωρισμένων περιφερειακών ιδρυμάτων. Οι εξαιρέσεις δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να έχουν ως αντικείμενο είδη πτηνών ο πληθυσμός των οποίων παρουσιάζει έντονη αριθμητική μείωση.

11. Το άρθρο 19 bis, παράγραφος 4, ορίζει ότι ο πρόεδρος του υπουργικού συμβουλίου, κατόπιν προτάσεως του υπουργού περιφε-

ρειακών υποθέσεων και συνεννοήσεως με τον υπουργό περιβάλλοντος και χωροταξίας και μετά από σύσκεψη με το υπουργικό συμβούλιο, μπορεί, αφού οχληθεί η οικεία περιφέρεια, να ακυρώσει τις περιφερειακές διατάξεις που αντιβαίνουν προς τον νόμο 157/92 ή προς την οδηγία 79/409.

επικλήσεως των εξαιρέσεων που προβλέπονται από την οδηγία για τα άγρια πτηνά, χωρίς να ορίζουν πως πρέπει να συγκεκριμενοποιείται και να τηρείται η συνολική μέγιστη ποσόστωση των πτηνών των προστατευομένων ειδών που μπορούν να θηρεύονται στην εθνική επικράτεια.

III — Τα περιστατικά και η εξέλιξη της διαδικασίας

12. Στις 15 Σεπτεμβρίου 2003, η Regione Lombardia επέτρεψε με την απόφαση 14250 τη θήρα του σπίνου και χειμωνόσπινου για την κυνηγετική περίοδο 2003/2004. Η Associazione World Wild Life Fund Italia και άλλες οργανώσεις (στο εξής: ενώσεις για την προστασία της φύσεως ή προσφεύγουσες) ζήτησαν την ακύρωση αυτής της αποφάσεως, δοθέντος ότι η απόφαση επιτρέπει τη χρησιμοποίηση ως ζωντανών κραχτών των σπίνων³ και των χειμωνόσπινων⁴, αμφοτέρων προστατευομένων ειδών.

13. Οι ενώσεις για την προστασία της φύσεως εξέθεσαν κατόπιν ότι το άρθρο 19 bis του νόμου 157/92 αντιβαίνει προς την οδηγία, καθόσον παρέχεται στις περιφέρειες η εξουσία για τη θέσπιση των κανόνων περί

14. Τέλος, οι προσφεύγουσες προβάλλουν ότι δεν υφίσταται αποτελεσματική επιτήρηση για την τήρηση των σχετικών διατάξεων. Οι περιφέρειες δεν χρησιμοποιούν ένα αυστηρό σύστημα ελέγχου, με το οποίο μπορεί να εξακριβώνεται αν τηρούνται οι διατάξεις που αφορούν τον αριθμό πτηνών που επιτρέπεται να θηρεύονται.

15. Το Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia αμφιβάλλει κατά πόσον το άρθρο 19 bis του νόμου 157/92 εγγυάται την αποτελεσματική εφαρμογή του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας. Πρώτον, ο προσδιορισμός της μέγιστης ποσοστώσεως των πτηνών που μπορούν να θηρεύονται εξαρτάται από τη μη δεσμευτική, καίτοι υποχρεωτική, γνώμη του INFS ή άλλων αναγνωρισμένων περιφερειακών ιδρυμάτων, χωρίς να προβλέπεται σύστημα ικανό να καθορίζει ποσόστωση κατά τρόπο δεσμευτικό σε όλο το εθνικό έδαφος. Δεύτερον, η εθνική νομοθεσία δεν προβλέπει μηχανισμό με τον οποίο μπορεί να κατανέμεται μεταξύ των περιοχών η καθορισθείσα ποσόστωση πτηνών που επιτρέπεται να θηρεύονται. Τέλος, το εθνικό δικαστήριο διερωτάται αν το σύστημα ελέγχου της συμφωνίας των περιφερειακών διατάξεων προς την εθνική ή κοινοτική ρύθμιση, λόγω της χρονικής του διάρκειας, αντιστοιχεί στις απαιτήσεις ταχύτητας που είναι συναφείς με την ανάγκη προλήψεως της παράνομης θήρας στη σύντομη περίοδο —περίπου σαράντα ημέρες— εντός της οποίας ισχύει η εξαίρεση.

3 — Επιστημονική ονομασία: *Fringilla coelebs*.

4 — Επιστημονική ονομασία: *Fringilla montifringilla*.

16. Κατά συνέπεια, το Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα.

«1) Πρέπει η οδηγία 79/409/EK να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι τα κράτη μέλη, ανεξαρτήτως της εσωτερικής κατανομής των αρμοδιοτήτων που καθιερώνει η εθνική έννομη τάξη μεταξύ κρατών και περιφερειών, οφείλουν να θεσπίζουν εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση μεταφοράς της οδηγίας οι οποίες να ανταποκρίνονται σε όλες τις καταστάσεις που η ίδια οδηγία θεωρεί ως άξιες προστασίας, ειδικότερα όσον αφορά την εγγύηση ότι η θήρευση κατ' εξαίρεση δεν θα υπερβαίνει τις μικρές ποσότητες στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ';

2) Πρέπει, όσον αφορά ειδικότερα τις ποσότητες της κατ' εξαίρεση θηρέυσεως, η οδηγία 79/409/EK να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η κρατική κανονιστική ρύθμιση μεταφοράς της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο πρέπει να αναφέρεται σε καθορισμένο ή δυνάμενο να καθοριστεί κριτήριο, το οποίο μάλιστα να προσδιορίζεται από αρμόδιους τεχνικούς οργανισμούς, ώστε η κατ' εξαίρεση θήρευση να πραγματοποιείται βάσει δεικτών που καθορίζουν αντικειμενικά ένα ποσοτικό όριο του οποίου δεν μπορεί να υπάρξει υπέρβαση τόσο σε εθνικό όσο και περιφερειακό επίπεδο, λαμβανομένων υπόψη των υφισταμένων πιθανώς διαφορετικών περιβαλλοντικών συνθηκών;

3) Συνιστά ορθή εφαρμογή του άρθρου 9 της οδηγίας 79/409/EK η κρατική κανονιστική ρύθμιση που περιλαμβάνεται στο άρθρο 19 bis του νόμου 157/92, καθόσον παραπέμπει σε υποχρεωτική διατύπωση γνώμης, όχι όμως δεσμευτικής, εκ μέρους του I.N.F.S. για τον προσδιορισμό του κριτηρίου αυτού χωρίς να προβλέπει όμως διαδικασία συνεννοήσεως μεταξύ των περιφερειών που να ορίζει δεσμευτικά την κατανομή, για κάθε είδος, του ποσοτικού ορίου της κατ' εξαίρεση θηρέυσεως το οποίο ορίζεται επί εθνικού επιπέδου ως μικρή ποσότητα;

4) Είναι πρόσφορη για να εξασφαλίζει την πραγματική εφαρμογή της οδηγίας 79/409/EK η διαδικασία ελέγχου του άρθρου 19 bis του νόμου 157/92, αφορώσα τη συμφωνία προς την κοινοτική κανονιστική ρύθμιση των κατ' εξαίρεση θηρέψεων που επιτρέπονται από τις ιταλικές περιφέρειες, κατά το μέτρο που προηγείται της διαδικασίας αυτής μια φάση οχλήσεως και επομένως απαιτείται χρόνος για τεχνικούς λόγους, ο οποίος είναι επίσης αναγκαίος για τη θέσπιση και δημοσίευση του μέτρου και κατά τη διάρκεια του οποίου παρέρχεται η σύντομη περίοδος για την οποία επιτράπηκε η θήρευση;»

IV — Επί του παραδεκτού

17. Η Regione Lombardia και η Associazione Migratoristi Italiani (στο εξής: ANUU)

αμφισβητούν το παραδεκτό της υποβληθείσας από το αιτούν δικαστήριο προς το Δικαστήριο αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, λόγω του ότι το ιταλικό δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της σκοπιμότητας και της νομιμότητας της εσωτερικής κατανομής αρμοδιοτήτων του ιταλικού κράτους, του οποίου η περιφερειακή διάρθρωση έχει καθορισθεί σε συνταγματικό επίπεδο.

18. Η ANUU ισχυρίζεται ότι η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως είναι επίσης απαράδεκτη λόγω του ότι τα τιθέμενα από το αιτούν δικαστήριο ζητήματα αφορούν μάλλον το συμβατό των σχετικών ιταλικών διατάξεων προς το άρθρο 9 της οδηγίας παρά την ερμηνεία του περιεχομένου αυτής της διατάξεως.

19. Από τη διατύπωση των προδικαστικών ερωτημάτων, καθώς και από τη διάταξη περί παραπομπής, προκύπτει ότι το εθνικό δικαστήριο ζητεί ερμηνεία του άρθρου 9 της οδηγίας. Από τη διάταξη περί παραπομπής καθίσταται σαφές ότι το εθνικό δικαστήριο θεωρεί αναγκαία την ερμηνεία της οδηγίας προκειμένου να κρίνει το συμβατό του νόμου 157/92 με την οδηγία. Βεβαίως, το Δικαστήριο δεν μπορεί στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας να αποφανθεί επί του συμβατού εθνικών διατάξεων με το κοινοτικό δίκαιο, μπορεί όμως «να παράσχει εκείνα τα στοιχεία ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου που θα επιτρέψουν στο εθνικό δικαστήριο να αποφανθεί επί του νομικού ζητήματος που το απασχολεί»⁵.

20. Επομένως, κατ' εμέ, η προκείμενη αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή.

V — Επί της ουσίας

A — Γενικό πλαίσιο

21. Τα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου αφορούν ουσιαστικώς τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας, ειδικότερα δε του άρθρου 9. Ως εκ τούτου, η υπόθεση αυτή εντάσσεται σε μια σειρά άλλων υποθέσεων, όπου το Δικαστήριο έχει αποφανθεί επί της οδηγίας για τα άγρια πτηνά⁶.

22. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για την εφαρμογή του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', σε συνδυασμό με την παράγραφο 2 της οδηγίας. Συναφώς, η ιταλική οργάνωση για την εκτέλεση αυτής της διατάξεως έχει κάποια σημασία. Η εκτέλεση

5 — Βλ., παραδείγματος χάριν, την απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1989, 150/88, Parfümerie-Fabrik 4711 (Συλλογή 1989, σ. I-3891), σκέψη 12.

6 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 8ης Ιουλίου 1987, 247/85, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1987, σ. 3029), και 262/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1987, σ. 3073), της 15ης Μαρτίου 1990, C-339/87, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 1990, σ. I-851), της 7ης Μαρτίου 1996, C-118/94, Associazione Italiana per il World Wildlife Fund κ.λπ. (Συλλογή 1996, σ. I-1223), και της 9ης Δεκεμβρίου 2004, C-79/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Συλλογή 2004, σ. I-11617).

και εφαρμογή του άρθρου 9 έχει ανατεθεί στις περιφέρειες. Στο πλαίσιο αυτής της αποκεντρωμένης δομής ανακύπτουν τα ακόλουθα προβλήματα:

B — Το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας για τα άγρια πτηνά

- 1) Σε ποιο επίπεδο πρέπει να προσδιορίζεται τι αποτελεί εύλογη θήρα ορισμένων πτηνών σε μικρές ποσότητες. Ποια κριτήρια πρέπει να τηρούνται κατά τον προσδιορισμό της «μικρής ποσότητας» πτηνών.
- 2) Με ποιο τρόπο πρέπει να κατανέμεται η προσδιορισμένη «μικρή ποσότητα».
- 3) Πώς μπορεί να εξασφαλίζεται ότι κατά την εκτέλεση σε περιφερειακό επίπεδο δεν πραγματοποιείται υπέρβαση του μέγιστου αριθμού πτηνών ορισμένου είδους του οποίου επιτρέπεται η θήρα, όπως έχει καθορισθεί για όλο το έδαφος κράτους μέλους.
- 4) Αν ρυθμίζεται πλήρως ο έλεγχος της θεσπίσεως ρυθμίσεων για τη θήρα από τα αρμόδια όργανα και η τήρηση των αδειών θήρας.

24. Κατ' αρχήν, για τα είδη πτηνών που δεν περιλαμβάνονται στο παράρτημα II της οδηγίας υφίσταται απαγόρευση θήρας βάσει του άρθρου 5 της οδηγίας. Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας, αν δεν υπάρχουν άλλες ικανοποιητικές λύσεις, τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από τις διατάξεις, μεταξύ άλλων, του άρθρου 5, «για να επιτραπεί με αυστηρά ελεγχόμενους όρους και τρόπο επιλεκτικό η σύλληψη, η κράτηση και η ορθολογική εκμετάλλευση ορισμένων πτηνών σε μικρές ποσότητες».

25. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, επιτρέπεται παρέκκλιση από την απαγόρευση θήρας ειδών πτηνών που δεν αναφέρονται στο παράρτημα II της οδηγίας, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 7, παράγραφος 1, ιδίως για τους λόγους που μνημονεύονται στο άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής⁷. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η ασκούμενη χάριν ψυχαγωγίας θήρα αγρίων πτηνών μπορεί να ανταποκρίνεται στην ορθολογική εκμετάλλευση την οποία επιτρέπει το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας⁸.

23. Ως προς το γενικό πλαίσιο, σημασία έχει επίσης η προπαρατεθείσα νομολογία (βλ. το σημείο 21), την οποία έχει διαμορφώσει το Δικαστήριο όσον αφορά το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας για τα άγρια πτηνά.

7 — Απόφαση Associazione Italiana per il WWF κ.λπ. (παρατεθείσα στην υποσημείωση 6), σκέψη 21.

8 — Αποφάσεις της 16ης Οκτωβρίου 2003, C-182/02, Ligue pour la protection des oiseaux κ.λπ. (Συλλογή 2003, σ. I-12105), σκέψη 11, και Επιτροπή κατά Ιταλίας (παρατεθείσα στην υποσημείωση 6, σκέψη 38).

26. Η δυνατότητα εξαιρέσεων δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', σε συνδυασμό με την παράγραφο 2 της οδηγίας, συνδέεται με τέσσερις προϋποθέσεις: Πρώτον, το κράτος μέλος οφείλει να περιορίζει την εξαίρεση μόνο στην περίπτωση κατά την οποία δεν υπάρχει άλλη ικανοποιητική λύση⁹. Δεύτερον, η θήρα πρέπει να ασκείται κατά τρόπο επιλεκτικό και υπό αυστηρά ελεγχόμενες συνθήκες. Τρίτον, η θήρα μπορεί να επιτραπεί μόνον όταν αφορά ορισμένα πτηνά σε μικρές ποσότητες. Τέταρτον, η εξαίρεση πρέπει να ανταποκρίνεται στα συγκεκριμένα τυπικά κριτήρια που απαριθμούνται στο άρθρο 9, παράγραφος 2, και που έχουν ως στόχο να περιορίσουν τις εξαιρέσεις στο απολύτως αναγκαίο και να διασφαλίσουν την επιτήρηση εκ μέρους της Επιτροπής.

27. Η δεύτερη προϋπόθεση πληρούται όταν η εθνική νομοθετική ρύθμιση εξασφαλίζει ότι η θήρα πραγματοποιείται κατά τρόπο αυστηρά ελεγχόμενο και επιλεκτικό¹⁰. Αυτό έχει ως συνέπεια ότι οι αρχές που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή της προβλεπόμενης παρεκκλίσεις ρυθμίσεως πρέπει να μεριμνούν για την άσκηση εντατικού ελέγχου, ώστε παραβάτες να διατρέχουν σοβαρό κίνδυνο εντοπισμού και τιμωρίας τους.

9 — Δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι τηρείται η πρώτη προϋπόθεση όταν η κατ' εξαίρεση περίοδος θήρας συμπίπτει, χωρίς χωρίς αυτό να επιβάλλεται εξ ανάγκης, με τις περιόδους στις οποίες η οδηγία επιδιώκει την επίτευξη ειδικής προστασίας. Απόφαση 262/85, Επιτροπή κατά Γαλλίας (παρατεθείσα στην υποσημείωση 6), σκέψη 39.

10 — Απόφαση της 27ης Απριλίου 1988, 252/85, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 1988, σ. 2243), σκέψη 28.

28. Βάσει της τρίτης προϋποθέσεως, η εθνική ρύθμιση πρέπει να διασφαλίζει ότι τα είδη πτηνών που δεν αναφέρονται στο παράρτημα II θηρεύονται μόνο σε μικρές ποσότητες και ότι ο πληθυσμός των οικείων ειδών διατηρείται σε ικανοποιητικό επίπεδο.

29. Αν δεν πληρούται η προϋπόθεση αυτή, η εκμετάλλευση των πτηνών για ψυχαγωγικό σκοπό δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να θεωρηθεί ορθολογική και, ως εκ τούτου, επιτρεπτή κατά την έννοια της ενδέκατης αιτιολογικής σκέψεως της οδηγίας. Από το άρθρο 2, σε συνδυασμό με την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, προκύπτει ότι το κριτήριο «μικρές ποσότητες» δεν έχει απόλυτο χαρακτήρα, αλλά αναφέρεται στη διατήρηση του συνολικού πληθυσμού και στην αναπαραγωγή του εν λόγω είδους¹¹.

30. Στη δημοσιευθείσα το 1993 «Δεύτερη έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας αριθ. 79/409/ΕΟΚ για τη διατήρηση των αγρίων πτηνών»¹², η Επιτροπή επεξεργάστηκε μια μέθοδο για τον καθορισμό του τι μπορεί να χαρακτηρίζεται ως μικρή ποσότητα για την εφαρμογή του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ'. Για τη διατήρηση, ήτοι τη σταθερότητα, ορισμένου πληθυσμού σημασία έχει η κατάσταση αναπαραγωγής και η συνολική ετήσια θνησιμότητα.

11 — Απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας (παρατεθείσα στην υποσημείωση 10, σκέψη 28).

12 — COM(93) 572 τελικό, 24 Νοεμβρίου 1993.

τητα συνεπεία φυσικών αιτίων και —για θηρεύσιμα είδη— η θήρα με συνήθεις μεθόδους. Αν με δεδομένη ισορροπία μεταξύ αναπαραγωγής και ετήσιας θνησιμότητας το μέγεθος ενός πληθυσμού παραμένει σε γενικές γραμμές σταθερό, το κατ' εξαίρεση επιτρεπτό μιας ιδιαίτερης μεθόδου συλλήψεως για «μικρές ποσότητες» δεν θα μπορεί να διαταράξει αυτή την ισορροπία.

- τα επιτρεπόμενα μέσα, εγκαταστάσεις ή μεθόδους συλλήψεως ή θανατώσεως,
- τις συνθήκες κινδύνου και τις χρονικές και τοπικές περιστάσεις στις οποίες οι εξαιρέσεις μπορούν να εφαρμοσθούν,

31. Βάσει ορνιθολογικών μελετών, η Επιτροπή κατέληξε με την παρατεθείσα έκθεση στο συμπέρασμα ότι για είδη των οποίων δεν επιτρέπεται η θήρα ένα ιδιαίτερο τίμημα μικρότερο του 1% της συνήθους ετήσιας θνησιμότητας μπορεί ακόμη να χαρακτηριστεί ως μικρή ποσότητα κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας. Σε περίπτωση τηρήσεως αυτού του ανώτατου ορίου, η σταθερότητα του είδους δεν απειλείται¹³.

- την αρχή η οποία είναι αρμόδια να δηλώσει ότι πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις και να αποφασίσει ποια μέσα, εγκαταστάσεις ή μέθοδοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν, σε ποια όρια και από ποια πρόσωπα, και

32. Τέλος, τα μέτρα με τα οποία επιτρέπεται η θήρα βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας πρέπει, κατά την παράγραφο 2 της ίδιας αυτής διατάξεως, να μνημονεύουν:

- τους ελέγχους που θα πραγματοποιηθούν¹⁴.

33. Με αυτά τα δεδομένα, προχωρώ στην απάντηση επί των υποβληθέντων ερωτημάτων.

- τα είδη που αποτελούν αντικείμενο εξαιρέσεων,

34. Παρατηρώ εν παρόδω ότι οι εν προκειμένω επιτρεπόμενες «μικρές ποσότητες» δεν βρίσκονται σε αρμονία με τα όρια που απορρέουν από το άρθρο 9 της οδηγίας.

13 — Βεβαίως, αυτό το κριτήριο των μικρών ποσοτήτων δεν είναι νομικώς δεσμευτικό για τα κράτη μέλη, λόγω όμως της επιστημονικής του αξίας μπορεί να χρησιμοποιείται ως βάση αναφοράς προκειμένου να εκτιμηθεί αν ένα κράτος μέλος πληροί δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας την προϋπόθεση της θήρας των οικείων πτηνών σε μικρές ποσότητες. Απόφαση της 19ης Μαΐου 1998, C-3/96, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών (Συλλογή 1998, σ. I-3031), σκέψεις 69 και 70.

14 — Απόφαση Ligue pour la protection des oiseaux κ.λπ. (παρατεθείσα στην υποσημείωση 8), σκέψη 18.

35. Πράγματι, κατά τη ρύθμιση περί θήρας που θέσπισε η Regione Lombardia για τους σπίνους και τους χειμωνόσπινους, επιτρέπεται η σύλληψη 360 000 σπίνων και 32 000 χειμωνόσπινων ανά εποχή. Αν οι ποσότητες αυτές αντιπαρατεθούν με το κριτήριο που η Επιτροπή θεωρεί εύλογο για την εφαρμογή της εξαιρέσεως του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας για τα άγρια πτηνά —δηλαδή κατά μέγιστο όριο ένα τοις εκατό της ετήσιας θνησιμότητας του οικείου πληθυσμού—, τότε η ετήσια θνησιμότητα των σπίνων και χειμωνόσπινων που μεταναστεύουν μέσω της Regione Lombardia θα ανέρχεται σε αντιστοίχως 36 εκατομμύρια και 3,2 εκατομμύρια. Αν υποτεθεί ότι ετησίως το 30 % του πληθυσμού θνήσκει —ρεαλιστική εκδοχή για μικρά είδη αποδημητικών πτηνών—, τότε θα προκύπτουν για μόνη τη Regione Lombardia πληθυσμοί 120 εκατομμυρίων σπίνων και 10,7 εκατομμυρίων χειμωνόσπινων.

Γ — Το πρώτο ερώτημα

36. Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν με τις εθνικές διατάξεις που συνιστούν τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο πρέπει να ρυθμίζονται όλες οι καταστάσεις για τις οποίες η οδηγία έκρινε ότι πρέπει να υφίσταται προστασία. Το αιτούν δικαστήριο θέτει αυτό το ερώτημα ειδικότερα όσον αφορά μία από τις προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας, δηλαδή ότι η σύλληψη, η κράτηση και η ορθολογική εκμετάλλευση ορισμένων πτηνών πρέπει να παραμένει περιορισμένη σε μικρές ποσότητες.

37. Μολονότι το άρθρο 249 ΕΚ ορίζει ότι οδηγίες που απευθύνονται στα κράτη μέλη είναι δεσμευτικές, όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, και ότι αφήνουν την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών, αυτό δεν σημαίνει ότι η διαδικασία μεταφοράς στο εσωτερικό δίκαιο αφήνεται εξ ολοκλήρου στην ελεύθερη πολιτική επιλογή των κρατών μελών.

38. Πρώτον, για την ορθή μεταφορά οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο πρέπει το ουσιαστικό περιεχόμενο της να ενσωματώνεται στο εθνικό δίκαιο με επαρκώς σαφή και συγκεκριμένη φρασεολογία εντός της τασσόμενης από την οδηγία προθεσμίας¹⁵. Όσον αφορά τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας για τα άγρια πτηνά, το Δικαστήριο έκρινε ότι τα κριτήρια βάσει των οποίων τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από τις επιβαλλόμενες με την οδηγία απαγορεύσεις πρέπει να έχουν περιληφθεί σε σαφείς εθνικές διατάξεις, διότι η ακριβής μεταφορά της οδηγίας έχει ιδιαίτερη σημασία σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η διαχείριση της κοινής κληρονομιάς έχει ανατεθεί στα κράτη μέλη όσον αφορά το έδαφος του καθενός από αυτά¹⁶.

39. Δεύτερον, τα κράτη μέλη υποχρεούνται στη δημιουργία του αναγκαίου νομικού και διοικητικού πλαισίου για τη δέουσα εφαρμογή και τήρηση των εθνικών διατάξεων στις οποίες έχουν ενσωματωθεί οι τιθέμενοι με την οδηγία κανόνες. Τούτο συνεπάγεται

15 — Βλ. παραδείγματος χάριν την απόφαση της 13ης Μαρτίου 1997, C-197/96, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Σύλλογος 1997, σ. 1-1489), σκέψη 15.

16 — Αποφάσεις Επιτροπής κατά Ιταλίας, παρατεθείσα στην υποσημείωση 6, σκέψη 9, Επιτροπή κατά Βελγίου, παρατεθείσα στην υποσημείωση 6, σκέψη 9, και Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, παρατεθείσα στην υποσημείωση 6, σκέψη 28.

καθορισμό των αρμόδιων αρχών για την εφαρμογή των διατάξεων αυτών, μέριμνα ώστε να έχουν οι εν λόγω αρχές τις κατάλληλες εξουσίες, χορήγηση των αναγκαίων μέσων για την επίβλεψη της τηρήσεως των οικείων διατάξεων, παροχή εγγυήσεων νομικής προστασίας, εξασφάλιση της υπάρξεως μέσων ένδικης προστασίας, πρόβλεψη κυρώσεων για τις περιπτώσεις παραβάσεως των διατάξεων αυτών και δημιουργία των κατάλληλων δομών για την αντιμέτωπη παραβάσεων.

40. Τέλος, πρέπει να εξασφαλιστεί η πραγματοποίηση των σκοπών της οδηγίας με την εκ μέρους των αρμόδιων εθνικών αρχών πλήρη και ενεργητική εφαρμογή στην πράξη των εθνικών διατάξεων που μεταφέρουν στο εθνικό δίκαιο τις διατάξεις της οδηγίας και με την αξιόπιστη επιβολή μέτρων τηρήσεως αυτών των διατάξεων σε περίπτωση παραβάσεώς τους¹⁷. Το Δικαστήριο επισήμανε με την απόφαση Marks & Spencer ότι «η έκδοση εθνικών νομοθετικών μέτρων για την ορθή μεταφορά μιας οδηγίας δεν έχει ως αποτέλεσμα την εξάντληση των αποτελεσμάτων της και ότι ένα κράτος μέλος παραμένει υποχρεωμένο να διασφαλίζει αποτελεσματικώς την πλήρη εφαρμογή της οδηγίας ακόμη και μετά τη λήψη αυτών των μέτρων». Το Δικαστήριο εξέθεσε ότι ιδιότες μπορούν να προβάλλουν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων έναντι του κράτους τις διατάξεις μιας οδηγίας που είναι, από απόψεως περιεχομένου, ανεπιφύλακτες και επαρκώς ακριβείς «σε κάθε περίπτωση όπου η πλήρης εφαρμογή της δεν διασφαλίζεται αποτελεσματικώς, ήτοι όχι μόνο σε περίπτωση μη μεταφοράς ή μη ορθής μεταφοράς αυτής της οδηγίας, αλλά επίσης στην περίπτωση που τα εθνικά μέτρα για την

ορθή μεταφορά της εν λόγω οδηγίας δεν εφαρμόζονται κατά τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται το αποτέλεσμα που αυτή επιδιώκει»¹⁸.

41. Εν προκειμένω, δεν τηρείται ο δεύτερος όρος για την ορθή μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο.

42. Κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας, τα κράτη μέλη μπορούν, κατ' εξαίρεση, να επιτρέψουν τη θήρα των προστατευομένων ειδών για τα οποία ισχύει απαγόρευση θήρας, εφόσον τηρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει η οδηγία. Μια από τις προϋποθέσεις που πρέπει να τηρούνται είναι ότι η εθνική ρύθμιση πρέπει να διασφαλίζει ότι τα είδη πτηνών που δεν αναφέρονται στο παράρτημα II θηρεύονται μόνο σε μικρές ποσότητες και ότι ο πληθυσμός των οικείων ειδών διατηρείται σε ικανοποιητικό επίπεδο.

43. Το άρθρο 19 bis, παράγραφος 1, του ιταλικού νόμου παρέχει στις περιφέρειες την εξουσία να κάνουν χρήση αυτής της ιδιαίτερης δυνατότητας εξαιρέσεων. Φυσικά, οι περιφέρειες, ως υπεύθυνες δημόσιες αρχές,

17 — Βλ. τα σημεία 23 έως 27 των προτάσεών μου της 23ης Σεπτεμβρίου 2004 για την έκδοση της αποφάσεως της 26ης Απριλίου 2005, C-494/01, Επατροπή κατά Ιρλανδίας (Συλλογή 2005, σ. I-3331).

18 — Απόφαση της 11ης Ιουλίου 2002, C-62/00, Marks & Spencer (Συλλογή 2002, σ. I-6325, σκέψη 27).

υποχρεούνται να τηρούν τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις του άρθρου 9, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας.

44. Μια τέτοια παραχώρηση εξουσίας μόνο στις αρμόδιες περιφερειακές αρχές δεν αρκεί, κατ' εμέ, για την προσήκουσα εφαρμογή της οδηγίας, διότι κατ' αυτόν τον τρόπο ο ιταλός νομοθέτης δεν διασφάλισε ότι οι ποσότητες των εν προκειμένω συλλαμβανόμενων ειδών, που επιτρέπει χωριστά κάθε μία από τις αρμόδιες περιφερειακές αρχές, παραμένουν συνολικά κάτω από τις κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας «μικρές ποσότητες».

45. Λόγω του ότι στην ιταλική νομοθεσία, με την οποία η οδηγία μεταφέρθηκε στην εσωτερική έννομη τάξη, δεν προβλέπεται ένας μηχανισμός για την εξακρίβωση των συνολικώς επιτρεπομένων συλλήψεων των εν λόγω ειδών στην ιταλική επικράτεια και του ότι δεν έχει ληφθεί καμία πρόνοια για να διασφαλίζεται ότι οι αρμόδιες αρχές παραμένουν από κοινού κάτω των μεγίστων ορίων, δεν εξασφαλίζεται η κατάλληλη μεταφορά στην εθνική έννομη τάξη. Η διαπίστωση αυτή δεν θίγει εξάλλου την ελεύθερη πολιτική επιλογή που διαθέτουν τα κράτη μέλη κατά την εσωτερική οργάνωση για την εκτέλεση της οδηγίας και τη διασφάλιση τηρήσεως των σχετικών διατάξεων.

46. Κατά συνέπεια, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα προτείνω να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας συνεπάγεται την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφα-

λίζουν κατά τη μεταφορά αυτής της διατάξεως στο εσωτερικό δίκαιο ότι, σε περίπτωση εφαρμογής της περιεχόμενης σ' αυτήν εξαιρέσεως, οι θεωρούμενες ως επιτρεπτές συλλήψεις δεν υπερβαίνουν τα μέγιστα όρια που εμπεριέχονται στη διατύπωση «μικρές ποσότητες». Ακόμη κι όταν η εφαρμογή ανατίθεται σε αποκεντρωμένες τοπικές αρχές, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν την υποχρέωση να διασφαλίζουν το επιδιωκόμενο με το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', αποτέλεσμα της οδηγίας.

Δ — Το δεύτερο ερώτημα

47. Με το δεύτερο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν στις εθνικές διατάξεις που συνιστούν μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο πρέπει να γίνεται αναφορά σε καθορισμένο ή δυνάμενο να καθορισθεί κριτήριο, βάσει του οποίου μπορούν να προσδιορίζονται οι μικρές ποσότητες πτηνών που επιτρέπεται να θηρεύονται.

48. Από την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας προκύπτει ότι το κριτήριο «μικρές ποσότητες» δεν έχει απόλυτο χαρακτήρα, αλλά αναφέρεται στο επίπεδο του πληθυσμού του οικείου είδους, στον ρυθμό αναπαραγωγής του στο σύνολο της Κοινότητας και στη συνολική ετήσια θνησιμότητα.

49. Το άρθρο 2 της οδηγίας ορίζει ότι τα κράτη μέλη υιοθετούν όλα τα αναγκαία

μέτρα με σκοπό να διατηρηθεί ή να προσαρμοσθεί ο πληθυσμός όλων των ειδών των πτηνών που αναφέρονται στο άρθρο 1 σε επίπεδο που ανταποκρίνεται ιδιαίτερα στις οικολογικές, επιστημονικές και μορφωτικές απαιτήσεις, λαμβάνοντας, ωστόσο, υπόψη τις οικονομικές και ψυχαγωγικές απαιτήσεις.

εθνικού μέτρου προς το κοινοτικό δίκαιο. Βεβαίως, το Δικαστήριο δεν μπορεί στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας να αποφανθεί επί του συμβατού εθνικών διατάξεων με το κοινοτικό δίκαιο, μπορεί όμως «να παράσχει εκείνα τα στοιχεία ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου που θα επιτρέψουν στο εθνικό δικαστήριο να αποφανθεί επί του νομικού ζητήματος που το απασχολεί»¹⁹.

50. Κατά συνέπεια, μια εθνική ρύθμιση πρέπει να εξασφαλίζει ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη κατά τον προσδιορισμό της «μικρής ποσότητας» το επίπεδο του πληθυσμού του οικείου είδους, τον ρυθμό αναπαραγωγής τους στο σύνολο της Κοινότητας και τη συνολική ετήσια θνησιμότητα, ώστε ο πληθυσμός αυτών των ειδών να διατηρείται σε ικανοποιητικό επίπεδο.

51. Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία απαιτεί οι εθνικές διατάξεις που τη μεταφέρουν στο εσωτερικό δίκαιο να εξασφαλίζουν ότι κατά τον προσδιορισμό των «μικρών ποσοτήτων» λαμβάνεται υπόψη το επίπεδο του πληθυσμού του οικείου είδους, ο ρυθμός αναπαραγωγής τους στο σύνολο της Κοινότητας και η συνολική ετήσια θνησιμότητα, ώστε ο πληθυσμός αυτών των ειδών να διατηρείται σε ικανοποιητικό επίπεδο.

Ε — Το τρίτο ερώτημα

52. Το τρίτο και το τέταρτο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου αφορούν το συμβατό

53. Επομένως, μπορεί να θεωρηθεί ότι το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν με τα ερωτήματά του αν το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας έχει την έννοια ότι από αυτό συνάγεται υποχρέωση για τη θέσπιση μιας διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των περιφερειών, όπου καθορίζεται δεσμευτικώς ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να κατανέμονται οι ποσοστώσεις.

54. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει με τη διάταξή του περί παραπομπής ότι οι περιφέρειες υποχρεούνται βάσει του άρθρου 19 bis, παράγραφος 3, του ιταλικού νόμου 157/92 να ζητούν τη γνώμη του INFS ή άλλου αναγνωρισμένου επιστημονικού ιδρύματος, πριν θεσπίσουν τη ρύθμισή τους για τη θήρα βάσει του άρθρου 9 της οδηγίας.

19 — Βλ., παραδείγματος χάριν, την απόφαση Parfümerie-Fabrik 4711, παρατεθείσα στην υποσημείωση 5, σκέψη 12.

55. Η υποχρέωση αυτή δεν αποτελεί εντούτοις εγγύηση ότι τηρούνται οι όροι της οδηγίας, δεδομένου ότι η γνώμη του ιδρύματος δεν είναι δεσμευτική.

56. Στο σημείο 46 επισήμανα ότι το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας συνεπάγεται την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν κατά τη μεταφορά αυτής της διατάξεως στο εσωτερικό δίκαιο ότι, σε περίπτωση εφαρμογής της περιεχόμενης σ' αυτή εξαίρεσεως, οι θεωρούμενες ως επιτρεπτές συλλήψεις δεν υπερβαίνουν τα μέγιστα όρια που εμπεριέχονται στη διατύπωση «μικρές ποσότητες». Ακόμη κι όταν η εφαρμογή ανατίθεται σε αποκεντρωμένες τοπικές αρχές, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν την υποχρέωση να διασφαλίζουν το επιδιωκόμενο με το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', αποτέλεσμα της οδηγίας.

57. Το αν ο νομοθέτης, κατά τη διασφάλιση του επιδιωκόμενου αποτελέσματος, επιλέγει μια διαδικασία συνεργασίας ή ένα μηχανισμό κατανομής ή άλλη διαδικασία περιλαμβάνεται στην επιλογή πολιτικής που διαθέτουν τα κράτη μέλη κατά την εσωτερική οργάνωση για την εκτέλεση της οδηγίας. Όποια λύση κι αν επιλέγει ο νομοθέτης, αυτή πρέπει να διασφαλίζει ότι οι αρμόδιες περιφέρειες παραμένουν συνολικώς κάτω από τον αριθμό των συνολικώς επιτρεπομένων συλλήψεων των οικείων ειδών και ότι για όλη την επικράτεια η σύλληψη, η κράτηση και η ορθολογική εκμετάλλευση ορισμένων πτηνών πρέπει να παραμένει περιορισμένη σε μικρές ποσότητες.

58. Στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας συνεπάγεται την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν κατά τη μεταφορά αυτής της διατάξεως στο εσωτερικό δίκαιο ότι οι αρμόδιες περιφέρειες παραμένουν από κοινού κάτω από τον αριθμό των συνολικώς επιτρεπομένων συλλήψεων των οικείων ειδών.

ΣΤ — Το τέταρτο ερώτημα

59. Με το τέταρτο ερώτημά του, το εθνικό δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας εμποδίζει μια εθνική διαδικασία ελέγχου, όπως την προβλεπόμενη με το άρθρο 19 bis του ιταλικού νόμου 157/92, της οποίας προηγείται μια φάση οχλήσεως για την οποία απαιτείται από τεχνικής απόψεως ορισμένος χρόνος, ενώ τρέχει ήδη το σύνομο χρονικό διάστημα κατά το οποίο επιτρέπεται η θήρα.

60. Το άρθρο 19 bis, παράγραφος 4, ορίζει ότι ο πρόεδρος του υπουργικού συμβουλίου, κατόπιν προτάσεως του υπουργού περιφερειακών υποθέσεων και συνεννοήσεως με τον υπουργό περιβάλλοντος και χωροταξίας και μετά από σύσκεψη με το υπουργικό συμβούλιο, μπορεί, αφού οχληθεί η οικεία περιφέρεια, να ακυρώσει τις περιφερειακές διατάξεις που αντιβαίνουν προς τον νόμο 157/92 ή προς την οδηγία 79/409.

61. Από τη δικογραφία προκύπτει ότι κατ' αυτής της μορφής επιτηρήσεως προβάλλονται στην κύρια δίκη δύο αντιρρήσεις:

α) Η επιτήρηση αυτή δεν λαμβάνει υπόψη το ενδεχόμενο ότι, μολονότι οι αποφάσεις μίας ή περισσότερων επί μέρους περιφερειών μπορούν πράγματι να συνάδουν προς την οδηγία, είναι εντούτοις δυνατό, σε συνδυασμό με τις αποφάσεις άλλων περιφερειών, να υπερβαίνουν κατά πολύ τα όρια του κανόνα του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας.

β) Η διαδικασία που έχει προβλεφθεί με το άρθρο 19 bis, παράγραφος 4, του ιταλικού νόμου 157/92 είναι ανεπαρκής για την αποτελεσματική επιτήρηση της τηρήσεως της οδηγίας, διότι οι απαιτούμενες προς τούτο προθεσμίες έχουν ως συνέπεια ότι περιφερειακές αποφάσεις, οι οποίες αντιβαίνουν προς την οδηγία και την προς εκτέλεση αυτής εθνική νομοθεσία, δεν μπορούν να ακυρωθούν εγκαίρως.

62. Χωρίς να εξετασθούν ρητώς αυτές οι αντιρρήσεις, μπορεί να συναχθεί από το αντικείμενο και το περιεχόμενο του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας ποίους όρους πρέπει να πληροί μια εθνική ρύθμιση για τη μεταφορά αυτής της διατάξεως στο εσωτερικό δίκαιο. Διαπίστωση ανωτέρω στο σημείο 46 ότι η οδηγία συνεπάγεται ότι η εθνική νομοθεσία πρέπει να διασφαλίζει την τήρηση του ανωτάτου ορίου συλλήψεων που προκύπτει από το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας. Στη διασφάλιση αυτή περιλαμβάνεται επίσης κατά λογική συνέπεια η δυνατότητα έγκαιρης και αποτελεσματικής επέμβασης, όταν οι αποφάσεις των αρμόδιων περιφερειακών αρχών έχουν ή απειλούν να έχουν ως κατάληξη την παραγωγή αποτελεσμάτων αντίθετων προς την οδηγία.

63. Επομένως, η απάντηση στο τέταρτο ερώτημα μπορεί να είναι η ακόλουθη: Από την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν στην περίπτωση επίσης της αποκεντρωμένης εκτελέσεως της οδηγίας 79/409 την τήρηση των κατ' εφαρμογήν του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας ισχυόντων μέγιστων ορίων συλλήψεων συνάγεται ότι η εθνική νομοθεσία πρέπει να εξασφαλίζει έγκαιρη και αποτελεσματική επιτήρηση ως προς τις αποφάσεις των αρμόδιων περιφερειακών αρχών.

VI — Πρόταση

64. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, στα ερωτήματα του Tribunale ammini-

strativo regionale per la Lombardia πρέπει, κατ' εμέ, να δοθεί απάντηση ως ακολούθως:

- «1) Το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας συνεπάγεται την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν κατά τη μεταφορά αυτής της διατάξεως στο εσωτερικό δίκαιο ότι, σε περίπτωση εφαρμογής της περιεχόμενης σ' αυτή εξαιρέσεως, οι θεωρούμενες ως επιτρεπτές συλλήψεις δεν υπερβαίνουν τα μέγιστα όρια που εμπεριέχονται στη διατύπωση "σε μικρές ποσότητες". Ακόμη κι όταν η εφαρμογή ανατίθεται σε αποκεντρωμένες τοπικές αρχές, τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν την υποχρέωση να διασφαλίζουν το επιδιωκόμενο με το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', αποτέλεσμα της οδηγίας.
- 2) Η οδηγία 79/409 απαιτεί οι εθνικές διατάξεις που τη μεταφέρουν στο εσωτερικό δίκαιο να εξασφαλίζουν ότι κατά τον προσδιορισμό των "μικρών ποσοτήτων" λαμβάνεται υπόψη το επίπεδο του πληθυσμού του οικείου είδους, ο ρυθμός αναπαραγωγής τους στο σύνολο της Κοινότητας και η συνολική ετήσια θνησιμότητα, ώστε ο πληθυσμός αυτών των ειδών να διατηρείται σε ικανοποιητικό επίπεδο.
- 3) Το άρθρο 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 79/409 συνεπάγεται την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν κατά τη μεταφορά αυτής της διατάξεως στο εσωτερικό δίκαιο ότι οι αρμόδιες περιφέρειες παραμένουν από κοινού κάτω από τον αριθμό των συνολικώς επιτρεπομένων συλλήψεων των οικείων ειδών.
- 4) Από την υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν στην περίπτωση επίσης της αποκεντρωμένης εκτελέσεως της οδηγίας 79/409 την τήρηση των κατ' εφαρμογήν του άρθρου 9, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας ισχυόντων μέγιστων ορίων συλλήψεων συνάγεται ότι η εθνική νομοθεσία πρέπει να εξασφαλίζει έγκαιρη και αποτελεσματική επιτήρηση ως προς τις αποφάσεις των αρμόδιων περιφερειακών αρχών.»